

UVODNE BESEDE

Za vas smo pripravili zadnjo letošnjo številko informativnega biltena, ki prinaša novice s področja izobraževanja odraslih. To obdobje je bilo polno zanimivih dogodkov in dejavnosti, ki kažejo na to, da postaja izobraževanje odraslih vse bolj aktualno in predmet obravnave na različnih segmentih. Podrobno pišemo o mnenjih in številnih predlogih s posveta fokusne skupine 'Učenje in izobraževanje odraslih v občini za kakovost življenja in razvoj občine,' vključene v projekt Izobraževanje odraslih v lokalni skupnosti. Povzemamo glavne misli iz dveh pomembnih dogodkov: posveta 'Križa kot izziv: izobraževanje odraslih - investicija ali (in) strošek' v organizaciji Društva organizacij za izobraževanje odraslih in 'Letnega posveta o izobraževanju odraslih 2011', ki ga je organiziral Andragoški center Slovenije.

Zaradi aktualnosti smo se odločili, da vam predstavimo tudi projekt 'Inkluzivno izvajanje izobraževalnih programov za odrasle s posebnimi potrebami'.

Seznamamo vas s sklepi dopisne seje Izvršnega odbora ADS. Ponosni smo, da lahko poročamo tudi o opisu inovacije, ki je prejela priznanje na 6. slovenskem forumu inovacij in je bilo podeljeno uglednima strokovnjakinjama dr. Dušani Findeisen in prof. dr. Ani Krajnc. Na koncu vas seznanjamo s ključnimi elementi Evropske agende za učenje odraslih, kar pomeni, s programom, ki naj bi po mnenju Evropske komisije, pomembno vplival na učenje odraslih v prihodnjem obdobju.

Verjamemo, da vsi prispevki v tej številki glasila kažejo na to, da je med nami veliko izjemnih strokovnjakov in imamo dobre primere iz prakse. V prispevkih opozarjamo na določene neustrezne rešitve ter iščemo nove poti, saj imajo naši člani veliko volje za uresničitev in širjenje poslanstva o izobraževanju odraslih v celotni družbi. Še posebej nas veseli, da dobro sodelovanje s sorodnimi organizacijami prinaša boljše rezultate in skupno obojestransko korist.

Veliko užitek ob prebiranju osme številke informativnega glasila. Kmalu se bomo spet oglasili, saj imamo že nekaj prispevkov za naslednjo številko.

Mag. Darja Zorko Mencin, odgovorna urednica (darja.zorko@gmail.com)

Dragi in spoštovani bralke in bralci ADEESA,

želimo vam, da bi se v Novem letu srčno in uspešno spopadali z izzivi na vaši zasebni in poklicni poti!

Bodite zdravi, zadovoljni in srečni!

Darja Zorko Mencin, Marija Velikonja in Zoran Jelenc

MNENJA IN PREDLOGI FOKUSNE SKUPINE 'UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V OBČINI ZA KAKOVOST ŽIVLJENJA IN RAZVOJ OBČINE'

ADS je organiziralo fokusno skupino 8. novembra 2011 na Ljudski univerzi v Ptujju. Skupino je moderirala Natalija Žalec. Člani fokusne skupine¹ so predstavili svoja mnenja in predloge o treh vprašanjih. Udeleženci² so kritično presojali mnenja članov in jih dopolnjevali.

Mnenja o vprašanju, katere upravljavske strukture za izobraževanje odraslih uzakoniti na občinski ravni

Zakonsko urejanje upravljanja izobraževanja odraslih (v nadaljevanju tudi IO) na občinski ravni zahteva temeljit poseg ne samo v zakonodajo za področje vzgoje in izobraževanja, temveč tudi v zakonodajo na drugih področjih (o lokalnih skupnostih, o bodočih regijah). V dosedanjih strokovnih razpravah v Ministrstvu za šolstvo in šport ni bila sprejeta pobuda, da se področje izobraževanja odraslih uredi v samostojnem krovnem zakonu. Prav tako tudi niso bile sprejete pobude za urejanje izobraževanja odraslih v nastajajoči regionalni zakonodaji, kot je ta, da naj bo izobraževanje odraslih izvirna odgovornost regij, kar pomeni, da morajo regije zagotavljati lastne vire zanj, in da naj bodo na ravni regij določeni regionalni sveti za izobraževanje odraslih; določen je bil le regijski letni program izobraževanja odraslih.

Enotno mnenje v fokusni skupini je bilo, da je treba aktivnosti za zakonsko spreminjanje ureditve upravljanja na občinski ravni zastaviti celovito in ambiciozno na vseh področjih, ne samo v zakonodaji za področje vzgoje in izobraževanja. To bo nedvomno dolgotrajen proces, v katerem morajo skupno nastopati vsi izvajalci in dobiti pri tem vso strokovno podporo ustreznih javnih zavodov.

Vzporedno s pobudami za spreminjanje zakonodaje je treba okrepiti izvajanje vseh zdajšnjih zakonskih mehanizmov in razširiti sodelovanja ljudskih univerz in drugih izobraževalnih organizacij z župani in občinskimi sveti pri zagotavljanju pogojev za izobraževanje odraslih, ki so se v praksi izkazale kot najbolj učinkovite.

Očitno je, da je kriza oslabil finančni položaj občin, ki praviloma izpolnjujejo samo zakonsko določene obveznosti do ljudskih univerz, pa še teh ne v celoti. Poleg tega so številne občine kadrovske zelo šibke in je zato obravnava vprašanj in potreb o izobraževanja odraslih odvisna predvsem od sposobnosti in prizadevanj posameznikov v občinskih upravah in od ugleda in zagnanosti izvajalcev izobraževanja odraslih v lokalnem okolju.

Primeri dobrih praks delovanja ljudskih univerz (Sl. Bistrica in Jesenice) ter občinske uprave (Selnica ob Dravi) dokazujejo, da je mogoče v lokalnih okoljih tudi z zdajšnjo zakonodajo in organiziranostjo občin uresničevati strateške usmeritve o izobraževanju in učenju odraslih za osebni razvoj in razvoj lokalnega okolja. Izobraževalne organizacije, skupaj z zadovoljnimi udeleženci izobraževanja, imajo moč in poslanstvo, da prepričajo lokalne skupnosti, da je dostop in vključenost odraslih v izobraževanje nujen pogoj za razvoj kakovosti življenja v lokalni skupnosti. Rezultati povezovanja občin v Podravski regiji kažejo, da je mogoče z zdajšnjimi načini medobčinskega povezovanja zagotavljati razvoj izobraževanja odraslih in povečevati vključenost izobraževalno prikrajšanih skupin v izobraževanje.

¹ Drogenik Olga, Jelenc Zoran, Jurše Karin, Kruder Brigita, Markež Klavdija, Radinovič Hajdič Maja, Rozman Amon Matej, Sotošek Andrej in Urankar Irena.

² Fajt Urša, Habjanič Matjaž, Hlupič Mateja, Klučar Nada, Kvas Bernarda, Prislan Barbara, Tušek Lidija, Volk Mojca

Predlogi fokusne skupine za spremembe so razvrščeni v dve skupini: v prvi so predlogi za izboljšanje sistema upravljanja, ki bi jih lahko udeleženci v okviru obstoječih predpisov, v drugih predlogi, ki zahtevajo temeljit poseg v zakonsko urejanje na izobraževalnem in drugih področjih.

Kratkoročno, po zdajšnji zakonski in upravni ureditvi

1. V občinah, kjer delujejo javni zavodi za IO, katerih ustanoviteljice so občine, najboljše poznajo in pokrivajo izobraževalne potrebe v svojem okolju. Za lokalna okolja, kjer teh organizacij ni, je značilno, da ne poznajo izobraževalnih potreb, niti problematike krajevnega dostopa odraslih do učenja, prav tako pa nimajo uvida v pomen znanja in izobraževanja kot javne dobrine, za katero so odgovorne, temveč obravnavajo izobraževanje odraslih kot izključno tržno dobrino³. Zato predlagamo, da se primeri dobre prakse, analize o vlogi lokalnih skupnosti in pomenu letnih programov izobraževanja odraslih v lokalnem okolju predstavijo: občinskim uradnikom in županom⁴ drugih občin; institucijam, ki izvajajo izobraževanje odraslih in njihovim asociacijam ter Ministrstvu za šolstvo in šport. Pri tem je ključnega pomena, da ovrednotimo ukrepe občin za spodbujanje učenja in učinke učenja odraslih in svoje utemeljitve o pomenu izobraževanja odraslih približamo mentaliteti ustanoviteljev organizacij za izobraževanje odraslih (t.im. marketinški pristop), da poudarimo ekonomske koristi za občino (primer dobre prakse v Podravju: občinski vložek prinese 2 in pol kratni znesek), seveda z jasnim sporočilom, da morajo občine vsakemu človeku omogočiti učenje in izobraževanje v skladu z njegovimi možnostmi, ker bolj izobraženi in usposobljeni občani živijo bolj kakovostno in s svojim znanjem prispevajo k razvoju lokalne skupnosti. V procese ozaveščanja županov in občinskih uprav naj izvajalci vključijo tudi udeležence svojih programov, ki so lahko pomemben dejavnik vplivanja na odločitve županov in občinskih svetov.

Odgovorni za izpeljavo: Ministrstvo za šolstvo in šport v sodelovanju z ACS, ADS in asociacijami za izobraževanje odraslih ter izbrane občinske uprave kot primeri dobrih praks.

2. Sedanja zakonodaja o lokalni samoupravi omogoča občinam, da pridobijo v državnem proračunu dodatna sredstva za sofinanciranje posameznih nalog, kadar imajo v skladu z zakonom ali drugimi predpisi poseben interes za njen razvoj (26. člen Zakona o financiranju občin). To možnost naj izkoristijo občine za izpeljavo projektov izobraževanja odraslih ali za pripravo in izpeljavo občinskih letnih programov izobraževanja odraslih.

Odgovorni za izpeljavo: Ministrstvo za šolstvo in šport v sodelovanju z ADS.

3. Posodobiti je treba normative, tako da bo dostop do izobraževanja bolj pravičen, in to z vidika krajevnega dostopa in z vidika primerne ponudbe izobraževalnih programov in podpornih dejavnosti za izobraževanje izobraževalno prikrajšanih skupin odraslih.

Odgovorni za izpeljavo: Ministrstvo za šolstvo in šport v sodelovanju z ACS in asociacijami organizacij za izobraževanje odraslih.

4. V vsaki občini bi morale biti razvite nekatere stalne izobraževalne dejavnosti

Odgovorni za izpeljavo: Ministrstvo za šolstvo in šport v sodelovanju z občinami in

³ V izobraževalni program se lahko vključujejo le udeleženci, ki prihajajo iz lokalne skupnosti, ki izpolnjuje svoje zakonske finančne obveznosti; prepričanje, da so odrasli sami, ali pa država odgovorni za financiranje stroškov izobraževanja.

⁴ Članica fokusne skupine je izpostavila odziv občine na Vprašalnik, saj so v občinski upravi prvič sedli in skupaj razmišljali o izobraževanju odraslih.

Zvezo ljudskih univerz Slovenije.

Celovita prenova zakonodaje – o vzgoji in izobraževanju, o lokalni samoupravi (regijske zakonodaje) in zakonodaje o organiziranosti in delovanju vladnih resorjev

Mnenje

Na razvoj izobraževanja odraslih v lokalnem okolju v prvi vrsti lahko vplivajo izobraževalci odraslih v javnih, nevladnih in drugih organizacijah. Najbolje poznajo izobraževalne potrebe v svojem okolju, javne in neprofitne organizacije pa so odgovorne za razvoj kakovostne izobraževalne ponudbe za izobraževalno in socialno prikrajšane skupine odraslih. Za ustvarjanje pogojev za učenje in izobraževanje svojih občanov so odgovorne vse občine (21. člen Zakona o lokalni samoupravi). Občine, ki so (so)ustanoviteljice ljudskih univerz ali drugih zavodov, ki izvajajo izobraževalne programe in dejavnosti za odrasle, izpolnjujejo praviloma le svoje ustanoviteljske obveznosti, pa še teh ne vse in v celoti. Občine, ki niso ustanoviteljice javnih izobraževalnih zavodov, po sedanji zakonodaji za področje vzgoje in izobraževanja nimajo nobenih obveznosti. Takšne občine so v slovenskem prostoru v veliki večini. V fokusni skupini je bilo izraženo enotno mnenje, da zagotavljanje enakomernega krajevnega dostopa odraslim do izobraževalnih in učnih priložnosti in razvijanja spodbud za izobraževanje in učenje ni mogoče prepustiti le učinkovitosti posameznih izvajalcev, niti ne samo osebni naklonjenosti in sposobnosti posameznih županov ali članov občinskih uprav.

Po zgledu strategije razvoja visokega šolstva⁵ bi morali tudi na področju izobraževanja odraslih v občinah uresničevati načelo, da je treba vsakemu občanu omogočiti brezplačno izobraževanje v programih in dejavnostih, ki bodo določeni v novi šolski zakonodaji, v Resoluciji o nacionalnem programu izobraževanja odraslih 2011-2015 in v letnem programu izobraževanja odraslih.

Predlogi

1. Potrebna je celovita prenova šolske (urejanje IO v krovnem zakonu, v posebnih zakonih na področju IO) in druge zakonodaje (lokalna samouprava, ustanavljanje in delovanje regij, zakonodaja o delovnih področjih in organiziranosti ministrstev). Spremembe ne smejo zmanjševati dosežene ravni izobraževalne infrastrukture v lokalnih okoljih.
2. Uzakoniti je treba organe, odgovorne za izobraževanje odraslih – npr. svete za izobraževanje odraslih - na občinski, regionalni in kot medresorsko telo na državni ravni.
3. V svet za izobraževanje odraslih na občinski in regionalni ravni naj se vključijo tudi udeleženci izobraževanja.
4. V vsakem vladnem resorju so določi služba ali oseba, odgovorna za izobraževanje odraslih
5. Vsaka občina določi osebo, odgovorno za področje izobraževanja odraslih.

Odgovorni za izpeljavo

- Od 1 – 3: Ministrstvo za šolstvo in šport v sodelovanju z ACS in asociacijami za izobraževanje odraslih
- Andragoški center Slovenije, Andragoško društvo Slovenije.

Mnenja fokusne skupine o občinskih letnih programih izobraževanja odraslih (v nadaljevanju OLPIO)

Občine praviloma ne bodo sprejele nobene nove obveznosti, ne da bi bile zanje istočasno zagotovljeni viri financiranja iz državnega proračuna. Vsa tri združenja občin bodo z vsemi

⁵ Ta določa, da je treba vsakomur, ne glede na obdobje življenja, omogočiti brezplačno izobraževanje na visoki stopnji, vsaj na prvi bolonjski stopnji:

pravnimi sredstvi takšno stališče tudi podpirale. Izobraževanje odraslih v večini občin ni prioriteta, dejavnost javnih izobraževalnih organizacij vidijo kot tržno dejavnost, ki mora na trgu preživeti, sicer jih lahko ukinejo.

Predstavljeni primeri dobrih praks, ki pokažejo, da občine v svojih proračunih zagotavljajo sredstva za izobraževalno dejavnost, in primeri občin, ki so že sprejeli občinski letni program izobraževanja odraslih (OLPIO) ali ga še sprejemajo, vendarle upravičujejo odločitev za predlog, da se določi OLPIO kot obvezna in ne prostovoljska naloga za vse občine.

Analiza upravljanja izobraževanja odraslih v lokalnih skupnostih je tudi pokazala na glavne razloge, zakaj občine ne sprejemajo OLPIO, to so pomanjkanje kadrov in denarja. Ob ustrezni strokovni in finančni podpori bi občine sprejele OLPIO⁶.

Predlogi

1. OLPIO se uzakoni kot obveza za vse občine.
  - Občinski sveti vsako leto obravnavajo poročilo o uresničevanju OLPIO.
  - Pri pripravi zakonske rešitve se zgledujemo po ureditvi obveznosti občin za zagotavljanje knjižnične dejavnosti⁶, kar odpira možnosti za medobčinsko povezovanje pri zagotavljanju krajevnega dostopa do izobraževanja.
  - V zakonu se določi minimalna raven sredstev za izvajanje OLPIO (cenzus na število prebivalcev).
  - V OLPIO je določen javni interes, torej programi in dejavnosti, ki so dostopni vsakemu občanu pod enakimi pogoji. Z ustreznimi normativi se zagotovi pokritost enakih možnosti dostopa za vse občane. Občine lahko v OLPIO določijo tudi druge programe in dejavnosti, ki jih financirajo iz tržnih virov.
  - OLPIO mora biti povezan z Nacionalnim programom izobraževanja odraslih (NPIO): občine same določijo tiste programe in dejavnosti, s katerimi bodo prispevale k uresničevanju nacionalnih ciljev, in tiste, s katerimi bodo pokrivala specifične lokalne izobraževalne potrebe in lokalne razvojne cilje. Za izvajanje teh programov in dejavnosti je treba določiti standarde in normative.
2. V NPIO in v nacionalnem letnem programu izobraževanja odraslih se določi tudi obseg sredstev za sofinanciranje OLPIO.
3. Programi in dejavnosti, določeni v LPIO, niso predmet vsakoletnih razpisov, ampak se financirajo po enakih načelih kot osnovnošolsko izobraževanje odraslih in programi v sistemu izobraževanja mladine.
4. Kadrovsko šibkim občinam oz. občinam, ki nimajo oddelkov za družbene dejavnosti, se posredujejo strokovne podlage za pripravo OLPIO⁷, ki jih občine dopolnijo s svojimi specifičnimi izobraževalnimi potrebami in cilji ter določijo ukrepe za njihovo uresničevanje. To tematiko bi lahko umestili v aktivnosti Tedna vseživljenjskega učenja.

Odgovorni za izpeljavo

- Od 1 – 3 Ministrstvo za šolstvo in šport v sodelovanju z ACS in asociacijami za izobraževanje odraslih
- Andragoški center Slovenije, Andragoško društvo Slovenije

Predstavitve primerov dobrih praks, ki bi lahko bili podlaga za zakonodajo

⁶ 20. člen Zakona o knjižnični dejavnosti (Ur.l 87/2001), ki določa, da mora vsaka občina ustanoviti splošno knjižnico sama ali skupaj z drugimi občinami, ali tako, da poveri opravljanje te dejavnosti s pogodbo drugi splošni knjižnici v soglasju z njenimi ustanovitelji

⁷ V strokovnih podlagah dobijo občine vpogled v stanje na svojem območju: kazalci razvitosti občine, izobrazbena struktura, izobraževalna ponudba in povpraševanje, nacionalni cilji izobraževanja odraslih...

V tem sklopu so člani navedli primere dobrih praks s področja izobraževanja in drugih področij, ter pomanjkljivosti pri upravljanju izobraževanja odraslih.

1. Člani fokusne skupine so povzeli primere dobrih praks z drugih področij, po katerih bi se lahko zgledovali tudi pri urejanju vprašanj izobraževanja odraslih:
  - Umestitev pravice vsakega do brezplačnega izobraževanja v programih, ki so določeni z zakonom ali NPIO za vsakega odraslega (primer visokega šolstva - brezplačna pridobitev visokošolske izobrazbe kadarkoli v življenju vsaj na prvi bolonjski stopnji).
  - Uzakonjeno povezovanje občin pri zagotavljanju dostopa do izobraževanja (knjižnična dejavnost).
  - Sistemske možnosti financiranja javnih organizacij za izobraževanje odraslih po zgledu zasebnih organizacij v visokošolskem izobraževanju mladine.
2. S področja izobraževanja odraslih so bili navedeni primeri dobrih praks, ki bi jih morali ohranjati, okrepiti in tudi prenašati v vsa lokalna okolja in v različne izobraževalne dejavnosti:
  - Izobraževalna infrastruktura, ki jo je potrebno okrepiti s standardi na ravni države.
  - Centri vseživljenjskega učenja kot primer najbolj učinkovitega mreženja organizacij in dejavnosti, in to tudi zato, ker je bil to večletni projekt; daljša, sedemletna programska obdobja, tako kot v EU, bi kazalo vpeljati tudi pri nas.
3. V razpravi fokusne skupine so člani izpostavili področja in dejavnosti, ki bi jih bilo treba okrepiti in pospešeno razvijati, to so:
  - bolj proaktivno delovanje izvajalcev izobraževanja odraslih na občinski ravni in njihovih asociacij na državni ravni;
  - tesnejše povezovanje asociacij in skupno nastopanje pri predlaganju sprememb in njihovem udejanjanju;
  - razmejitev pristojnosti med vsemi tremi ravni – državno, regionalno in občinsko;
  - vpeljava medresorskega sodelovanja za IO na vseh ravneh;
  - sprejetje operativnega programa za udejanjanje Strategije VŽU.

Razpravljalci v fokusni skupini so predlagali, da se te ugotovitve in predlogi posredujejo vsem, ki so navedeni v tem zapisu kot odgovorni za izpeljavo. Poročilo je objavljeno na spletni strani: <http://www.andragosko-drustvo.si/>.

Olga Drofenik (odrofenik@acs.si)

INKLUZIVNO IZVAJANJE IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV ZA ODRASLE S POSEBNIMI POTREBAMI

Kompetentni učitelj, ki pozna značilnosti in potrebe svojih učencev in zna voditi učno izobraževalni proces na ustrezen način, je osnova za kakovostno izpeljan izobraževalni program. Pri izobraževanju ljudi s posebnimi potrebami je poznavanje značilnosti in potreb učečih se še posebej pomembno. Z uvedbo inkluzije v začetno izobraževanje se je krog učiteljev, ki učijo otroke s posebnimi potrebami, zelo povečal, izvedeno je bilo tudi nekaj programov usposabljanja za učitelje, ki učijo v rednih šolah, potrebno bi bilo seveda izvesti še več izobraževalnih dejavnosti za povečanje tovrstnih kompetenc učiteljev.

Pri izobraževanju odraslih obstaja na tem področju še večja vrzel, zato je Andragoško društvo Slovenije pripravilo nov izobraževalni program za izobraževalce odraslih, ki izobražujejo odrasle s posebnimi potrebami v rednih šolah in programih. Pripravo programa

je spodbudila v praksi zaznana potreba po tovrstnem znanju. Avtorice programa so izkušene in uveljavljene strokovnjakinje, ki izhajajo iz prakse, svojo dejavnost dopolnjujejo tudi s teorijo: **dr. Valerija Bužan, Simona Gerenčer Pegan, mag. Alenka Golob, Barbara Hegedüš, dr. Aksinja Kermauner in Maja Povše**. Koordinatorica programa je imela strokovno podporo v predsedniku društva dr. Zoranu Jelencu, program je sofinanciralo MŠŠ. ADS je pri pripravi sodelovalo z DOIO, zlasti s predsednico gospo Ido Srebotnik in g.i.z. ter gospo Jelko Ciuha.

Program je sestavljen iz šestih modulov: osnovne značilnosti in nekatere posebnosti pri izvajanju izobraževalnega programa za odrasle s posebnimi potrebami, učenje in izobraževanje gluhih in naglušnih, učenje in izobraževanje odraslih z motnjo v duševnem razvoju, učenje in izobraževanje slepih in slabovidnih, posebnosti pri izvajanju izobraževalnega programa za odrasle po pridobljeni poškodbi možganov ter andragoški cikel in načrtovanje programov.

V uvodu programa so podrobneje predstavljeni pojmi inkluzija, socialno vključevanje ter kompetence izobraževalcev. V pilotski izvedbi predstavitve programa in izpeljavi enega modula je sodelovalo 54 udeležencev različnih profilov in izobrazbenih stopenj, ki so vsi izrazili potrebo po nadaljevanju pridobivanja tovrstnega znanja in so pozitivno ocenili program glede na svoje potrebe v praksi.

Želimo poudariti, da je bil izobraževalni program **'Inkluzivno izvajanje izobraževalnih programov za odrasle s posebnimi potrebami'** sicer zelo dobro ocenjen, vendar z njim udeleženci lahko pridobijo le osnovne informacije in znanja, s katerimi bolj kompetentno sodelujejo pri pripravi osebnega izobraževalnega načrta ter izvedbi izobraževanja za udeležence s posebnimi potrebami, tako je bil zastavljen tudi cilj. Ne more pa ta program nadomestiti znanja, ki ga imajo specialni pedagogi ali specialni andragogi (trenutno uradno takega profila še nimamo), ki bi sicer morali biti sistemsko integrirani v izobraževanje odraslih in na voljo kot svetovalci in podpora učiteljem, ki se srečujejo z odraslimi s posebnimi potrebami.

Vsekakor pa je prvi korak k večji kakovosti inkluzivnega izobraževanja odraslih s posebnimi potrebami in zgled, katera znanja in informacije potrebujejo izobraževalci v rednih programih, ko se srečajo z udeležencem s posebnimi potrebami. Program bi bilo smiselno in smotrno dopolniti tako po naboru vsebin kot glede na časovni obseg in okolje. Je pa vprašanje, ali je v aktualni družbeni situaciji realno pričakovati nadaljnji razvoj programa oziroma ali si ga lahko privoščimo.

Program je na voljo vsem zainteresiranim izobraževalnim organizacijam na ADS. Kot podporo izvajalcem bi bilo treba izdelati še priročnik z navodili oziroma didaktično metodičnimi napotki ter organizirati krajše informativno izobraževanje za izvajalce programa **'Inkluzivno izvajanje izobraževalnih programov za odrasle s posebnimi potrebami'**, vendar bo verjetno ta naloga morala počakati na naslednji projekt.

Za morebitne dodatne informacije o programu se lahko obrnete na koordinatorico projekta, mag. Alenko Golob. Več o programu je objavljeno na spletni strani: <http://www.andragosko-drustvo.si/>.

Mag. Alenka Golob (alenka.golob@guest.arnes.si)

S SEJE IZVRŠNEGA ODBORA ADS

Ker se leto izteka, smo na 8. (dopisni) seji IO ADS najprej ugotavljali, kako poteka udejanjanje poglavitnih točk letnega programa dela ADS. V nadaljevanju vam predstavljamo kratek pregled:

- V projektu '**Izobraževanje odraslih v lokalni skupnosti**', ki ga je vodila Olga Drofenik, sofinanciralo ga je MŠŠ, institucionalno pa ga je omogočil ACS, smo dne 8. novembra 2011 na Ptujju uspešno izpeljali razpravo v fokusni skupini. Poročilo s predlogi za ukrepanje bomo poslali financerju ter odgovornim organom in drugim uporabnikom.
- Tudi projekt '**Inkluzivno izvajanje izobraževalnih programov za odrasle s posebnimi potrebami**', ki ga je sofinanciralo MŠŠ v programu Sektorja za izobraževanje odraslih, je končan. Program je izdelan in je bil tudi že preizkušen v ustreznih modularnih različicah.

Naloge, ki nam jih je dodatno sofinanciralo MŠŠ v programu Sektorja za izobraževanje odraslih, so bile opravljene, poročilo oddano. Program je obsegal aktiven prispevek ADS k reševanju sistemskih vprašanj: raziskava po metodi Delphy '**Zakonsko urejanje izobraževanja odraslih**'; izpeljava javne strokovne obravnave predloga besedila Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja; Strokovne podlage za umestitev ciljne skupine za osebe s posebnimi potrebami v zakonodajo; javna strokovna obravnava Bele knjige o vzgoji in izobraževanju v Sloveniji.

V mejah možnosti so se udejanjale naloge, ki so si jih zadale komisije in sekcije. Pri tem se v celoti udejanjata predvsem programa **Komisije za informacijsko in publicistično dejavnost** (izdajanje e-informativnega glasila ADEES in urejanje spletnih strani) in **Komisije za sistemska vprašanja** (poleg zgoraj navedenih sistemskih vprašanj še pogovori z rektorjem Univerze v Ljubljani in direktorjem Direktorata za visoko šolstvo pri MVŠZT). Skupaj z ZLUS smo izpeljali konferenco '**Aktivno staranje in prostovoljstvo v luči vseživljenjskega učenja**'.

Za leto 2012 načrtujemo projekt '**Izobraževanje odraslih kot področje medresorskega sodelovanja**', ki ga bo sofinanciralo Ministrstvo za šolstvo in šport, institucionalno ga bo ADS izpeljali v okviru ACS-a.

Predsednik ADS je opozoril člane IO ter vodje komisij in sekcij ADS, naj razmislijo tudi o predlogih (temah) za naloge, ki bi jih želeli izpeljati v letu 2012, o čemer se bomo predvidoma odločali še pred koncem tega leta, potem ko bomo dobili podatke o sredstvih, ki jih bo MŠŠ prek Sektorja za izobraževanje odraslih dal na voljo področju izobraževanja odraslih.

Dveh komisij, to sta Komisija za mednarodno sodelovanje in Komisija za družabno dejavnost, nam doslej ni uspelo ustrezno konstituirati. Zato je IO za novi predsednici imenoval:

- za predsednico **Komisije za mednarodno sodelovanje dr. Vido A. Mohorčič Špolar**;
- za predsednico **Komisije za družabne dejavnosti Nado Klučar**.

Obe sta predlagano funkcijo sprejeli.

Predsednik je člane IO in drugih organov ADS seznanil, da tudi letos Odbor za nagrade RS na področju vzgoje in izobraževanja ni podelil nagrade za področje izobraževanja odraslih,

čeprav je kandidatka bila predlagana: Zato je predlagal, da o zadevi še enkrat razpravljamo na eni od naslednjih sej IO ADS. Odbor je vendarle upošteval zahtevo ADS, da se nagrada ne prenese – do zdaj je praviloma ravnal tako – na druga področja vzgoje in izobraževanja, če kandidat za področje izobraževanja odraslih ni bil izbran.

IO ADS se je pozitivno odzval na prošnjo Oddelka za pedagogiko in andragogiko, da ADS sodeluje pri organizaciji mednarodne znanstvene konference **'Medgeneracijska solidarnost in izobraževanje starejših v skupnosti'**, ki bo v Ljubljani 19.- 21. septembra 2012.

Dr. Zoran Jelenc, predsednik Andragoškega društva Slovenije

KRIZA KOT IZZIV: IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH - INVESTICIJA ALI (IN) STROŠEK

Izkušnje iz preteklosti kažejo, da v kriznih časih, ko postane varčevanje za nekatere prioritetni ukrep, izobraževanje najprej črtamo s seznama stroškov. To se, žal, kaže tudi v ravnanju države, ki je tudi v boljših časih izobraževanje odraslih vedno obravnavala bolj kot izdatek kot pa dolgoročno investicijo. Dovolj zgovoren je že podatek, koliko odstotkov iz državnega proračuna, ki je namenjeno izobraževanju, se vlaga v izobraževanje mladine, koliko v izobraževanje odraslih.

Izobraževalci odraslih smo nemalokrat tudi v zadregi, ko ugotavljamo potrebe po znanjih, veščinah, novih kompetencah na trgu dela. Niti delodajalci niti gospodarstvo nimajo pravih odgovorov. Morda jih imajo, pa jih ne poznamo, ker ne pridejo do izobraževalnih ustanov. Ne nazadnje tudi nas ves čas zanima, kako ovrednotiti in izmeriti investicije v izobraževanje, inovacije in razvoj. Večina se osredotoči na strošek, redki znajo predvideti in izračunati rezultate, ki so bolj ali manj dolgoročni.

Na posvetih, kjer se srečujemo izobraževalci odraslih, največkrat (ne) rešujemo iste probleme, postavljamo ista vprašanja in poslušamo iste (ne) odgovore.

V **Društvu organizacij za izobraževanje odraslih** (v nadaljevanju: DOIO), kjer nas je letos MŠŠ zadolžilo za pripravo in organizacijo enega izmed posvetov, ki je namenjen letnemu srečanju izobraževalcev odraslih, smo se zato odločili za drugačen vsebinski koncept. K sodelovanju smo povabili ljudi, ki so v gospodarstvu zadolženi za izobraževanje in razvoj zaposlenih, potem nekatere šole in izobraževalne institucije, ki se lahko pohvalijo z dobrimi izkušnjami pri sodelovanju s trgom dela in delodajalci in seveda izobraževalce, ki lahko ponudijo alternativne in sodobne metode in oblike dela v izobraževanju odraslih, zaposlenih, nezaposlenih, marginalnih ipd. Na posvet kot izvajalce namenoma nismo povabili predstavnikov Ministrstva za šolstvo in šport, ampak predvsem praktike in tiste, ki so bolj neposredno vpeti v dogajanje na trgu dela in znanja in imajo morda malo drugačno vizijo razvoja naše države, šolstva in izobraževanja, kot jo lahko opredelimo zgolj v zakonih in pravilnikih, ki urejajo vzgojo in izobraževanje. Namen posveta ni bil odgovoriti na vsa vprašanja. Včasih je dovolj, kar se je pokazalo tudi na posvetu, če poslušamo in slišimo še nekoga drugega, ker problemi in rešitve postanejo drugačni, ker so obravnavani in videni še z drugega zornega kota.

Posvet smo organizirali v Termah Laško in že prijeten prostor je pripomogel, da je bila organizacija posveta na profesionalni ravni in da so bili udeleženci zelo zadovoljni. Posvet je odlično moderiral **dr. Janko Muršak** s katedre za pedagogiko in andragogiko FF v Ljubljani.

Vsebino in koordinacijo je v glavnem prevzela predsednica Društva **Ida Srebotnik**, pri organizaciji sta bili v veliko pomoč članici **Vanja Zorič** in **Karmen Stele**.

S svojimi prispevki so udeležence navdušili **dr. Tomaž Savšek**, član uprave TPV d.d in predsednik Razvojne iniciative Slovenije, **dr. Anton Kramberger**, profesor na FDV, ki je zelo razumljivo razložil precej strokovno zapleteno teorijo in prakso modelov naložb v izobraževanje in v mnogih udeležencih zbudil »aha efekt«: »seveda, tako to gre... Dr. **Tatjana Dragovič**, mednarodno priznana trenerka NLP in coachinga je udeležence navdušila za coaching, kot popularno obliko usmerjanja in vodenja ljudi. V popoldanskem času smo z zanimanjem prisluhnili štirim damam, dobrim poznavalkam razvoja kadrov, kompetenc in izobraževanja v podjetjih, ki še vedno stavijo na izobraževanje zaposlenih. Izobraževalne modele v **Telekomu, Revozu, Gorenju in Comtrade** so predstavile **Zlata Arrigler, Barbara Kranjc, Milena Pirnat Bahun in Živa Gorup Reichman**.

Po vsakem prispevku je sledila tudi živahna diskusija, v kateri so udeleženci aktivno sodelovali.

Drugi dan posveta smo namenili praktičnim izkušnjam. **Ignac Šteferl**, samostojni podjetnik iz Obrtne zbornice Slovenije, je bil kritičen do odnosa države do obrtnih poklicev in izobraževanja malih podjetnikov. Zanimive izkušnje pri sodelovanju z delodajalci, kot je npr. **Mercator**, imajo tudi v **ŠC BIC Ljubljana**, ki sta jih predstavila **Jasna Kržin Stepišnik** in **Gregor Matos**. Da je tudi v nezavidljivih gospodarskih razmerah sodelovanje med šolo in gospodarstvom mogoče, so izkušnje **Zlatka Zepana** v **ŠC Novo mesto** in **Toneta Čebulja iz Srednje šole Jesenice**.

V **ŠC Velenje** deluje eden največjih in po mnenju udeležencev tudi edini, ki si zasluži to ime, Medpodjetniški izobraževalni center, ki ga je slikovito predstavil vodja **Darko Lihteneker**. Precej diskusije udeležencev sta bili deležni predstavnici **Zavoda za zaposlovanje iz Ljubljane in Centra za poklicno izobraževanje**, ki sta posredovali odgovore na vprašanja udeležencev in predstavili nekatere ukrepe, povezane z izobraževanjem nezaposlenih in reform poklicnega ter strokovnega izobraževanja. **Maja Radinović Hajdič iz LU Jesenice** je v svojem prispevku opozorila na nekvalificirano populacijo v izobraževanju odraslih, ki bi ji morali posvetiti več pozornosti. Da se prava kemija začne pri ljudeh, vedo v **Združenju za kemijsko industrijo**, kjer so razvili projekt kompetenc za zaposlene v kemijski industriji.

Tokratni posvet v organizaciji **Društva organizacij za izobraževanje odraslih** je bil uspešen, smo ugotovili že z zadovoljstvom in pohvalami udeležencev med posvetom. To je potrdila še zaključna evalvacija, kjer so bile vse ocene zelo dobre. Pohvale so bili deležni tako kakovostna in zanimiva ter aktualna vsebina posveta, izvajalci, odlična organizacija, gradivo, ki so ga udeleženci dobili na USB ključkih... Na vprašanje, če bi si v prihodnje želeli še več podobnih posvetov, je večina odgovorila pritrdilno in navedla tudi številne teme in sugestije, ki jih bomo, upamo, v Društvu organizirali v prihodnje.

Ida Srebotnik, predsednica DOIO (ida.srebotnik@scpet.net)

RAZMISLEK O LETNEMU POSVETU O IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH 2011

Vse kaže, da se je nova era v organiziranju letnih posvetov o izobraževanju odraslih začela pred tremi leti. Pred tem dogodek ni imel stalnega, predanega skrbnika, kakšno leto je celo odpadel, leta 2009 pa ga je z novim bliščem izpeljala Zveza ljudskih univerz, tedaj pod

vodstvom Eme Perme. Ko je leto zatem pod okriljem Ministrstva za šolstvo in šport (MŠŠ) organizacijo tega stanovskega dogodka prevzel Andragoški center Slovenije (ACS), sta nas zaskrbeli kratek rok (naloge nam je bila formalno naložena v septembru, posvet pa je bil načrtovan konec novembra) in kompleksnost naloge. Kljub temu smo jo sprejeli za svojo, saj smo zaslutili priložnost, da v sodelovanju z MŠŠ za mrežo partnerjev, s katerimi se srečujemo med letom in sodelujemo na številnih področjih, priredimo dogodek, ki nas bo povezal in okrepil. Verjamemo, da je Letni posvet 2011 uspel, o tem še vedno priča njegova spletna stran: <http://pro.acs.si/lp2010>.

Tudi odzivi udeležencev, zabeleženi v evalvacijskih vprašalnikih, so potrdili naša prizadevanja, tako da smo se letos organizacije posveta lotili z veseljem in ustvarjalnim zanosom. Uveljavljenemu repertoarju smo dodali nove vsebine in prijeme:

- 'jutranji časopis' - **Utrinki s prvega dne Letnega posveta**, ki je zdaj v končni različici dostopen na spletni strani <http://pro.acs.si/lp2011/vsebine>,
- **Kalejdoskop izobraževanja odraslih 2011** – z 'osebno izkaznico' in fotografijami opremljen pregled pomembnih dogodkov v izobraževanju odraslih; **Kalejdoskop** je dostopen na prej omenjeni strani,
- snemanje celotnega posveta, še posebej intervjujev s plenarnimi govorniki in nekaterimi udeleženci; prve posnetke smo predvajali na začetku drugega dne posveta, končni izdelek bomo v kratkem času na ustrezen način predstavili javnosti.

Seveda so bili največjega zanimanja in odobravanja deležni plenarni prispevki, uglaseni na naslov **Razmislek o vrednotah v globalni družbi**. Prvi dan so nas navduševali prispevki:

- **Potrditev vloge izobraževanja odraslih pri predručenju našega sveta**, Carolyn Medel-Añonuevo, namestnica direktorja Unescovega inštituta za vseživljenjsko učenje;
- **Je gospodarska rast večna, ali gre le za utvare?**; red. prof. dr. Jože Mencinger, Ekonomski inštitut Pravne fakultete v Ljubljani;
- **Percepcija znanja in izobraževanja**; mag. Vinko Logaj, generalni direktor Direktorata za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih pri MŠŠ;
- **Priložnosti in možnosti izobraževanja odraslih**; Ema Perme, vodja sektorja za izobraževanje odraslih pri Ministrstvu za šolstvo in šport;
- **Trajnostni razvoj: ideologija, politična puhlica ali realna vizija za prihodnost?**; mag. Vida Ogorelec, direktorica Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj;
- **Potrošnik je poklic! Kako dobro ga znamo opravljati?**; Breda Kutin, predsednica Zveze potrošnikov Slovenije.

Drugi dan so zapolnile predstavnice ACS z dvema raziskovalnima in enim promocijskim prispevkom:

- **Raznolikost kot vrednota v izobraževanju odraslih in širši družbi**; dr. Natalija Vrečer, raziskovalka;
- **Ali je pismenost vseh državljanov vrednota?**; dr. Petra Javrh, raziskovalka;
- V tretje gre rado; Slavica Borka Kucler, vodja promocijske kampanje '**Zgledi vlečejo**'.

Na tem mestu malce obširneje predstavljamo le tri prispevke. **Carolyn Medel-Añonuevo** nas je med utemeljevanjem vloge izobraževanja odraslih pri krepitvi posameznika za soočanje z izzivi, kot so finančna kriza, podnebne spremembe, nesreče in vsesplošno nezadovoljstvo, spomnila na Delorsovo poročilo iz leta 1996. V njem so opredeljeni štirje stebri: **učenje za znanje, za delo, za osebni razvoj in za miroljubno sožitje v skupnostih**. Seznanila nas je s prizadevanji, ki izhajajo iz Unescove konference CONFINTEA

VI (2009) in obvezujejo države članice, da v razmaku treh let poročajo o doseženem napredku v izobraževanju odraslih. Prvo poročilo ima rok februarja 2012, njegova osrednja tema je *pismenost*, ki ima v svetu zelo različne oblike.

Prof. dr. Jože Mencinger je priznal, da odgovora na vprašanje, s katerim je naslovil svoj prispevek: '**Je gospodarska rast večna, ali gre le za utvare?**' – ne ve. Poudaril je, da se bomo najbrž morali navaditi na krizo kot normalno in ne le prehodno stanje. Kot največji problem v Sloveniji je izpostavil slabo vzdušje, ki pa se v zadnjem času, ko iščemo nove politične opcije, vendarle nekoliko izboljšuje. Slovenskega vlaganja v javni sektor ne ocenjuje kot prekomernega, povezuje ga s stopnjo gospodarske razvitosti, in ne verjame, da ga bo nova oblast bistveno krčila.

Dr. Petra Javrh je zastopala stališče, da je pismenost ena ključnih tem, ko razmišljamo o viziji prihodnjega razvoja izobraževanja odraslih oziroma o vplivu, ki ga ima. Izpostavila je empirične podatke različnih študij in vlogo politike pri spodbujanju pismenosti. Posvet je opredelila kot priložnost, da se udeleženci vprašamo, ali resnično doživljamo pismenost vseh kot vrednoto, ali pa je to le eno od strokovnih področij, ki nam zagotavlja delo.

Zanimanja vredni so tudi drugi prispevki, zato vas vabimo, da si Power Point predstavitev ogledate na spletni strani <http://pro.acs.si/lp2011/vsebine>.

Delo v skupinah smo pod vplivom pogostih pripomb udeležencev tovrstnih dogodkov o tem, da je čas, namenjen razpravam, prekratek, s predstavnico MŠŠ zasnovali drugače kot leto poprej. V uri in pol so udeleženci pod vodstvom večih moderatorjev, **Jelke Godec, Janka Laha, mag. Brigitte Kruder in mag. Andreja Sotoška** iskali odgovore na vprašanje, **s katerimi ukrepi bi lahko izboljšali rezultate na področjih učenja, pridobivanja znanja in izobraževanja odraslih na ravni podjetij, lokalnih skupnosti in regij, države ter v javnem sektorju.** Zgoščeni rezultati njihovega dela so objavljeni na spletni strani <http://pro.acs.si/lp2011/vsebine/index.php?nid=624&id=124>.

Na prizorišču Letnega posveta 15. in 16. novembra v Grand Hotelu Primus na Ptujju se je zbralo nad 200 predstavnikov prakse in politike izobraževanja odraslih. Večina, kar 36 %, jih je prišla iz ljudskih univerz, po 18 % iz srednjih šol in javnih zavodov, 13 % iz zasebnega sektorja, 7 % iz ministrstev, 8 % pa iz drugih ustanov. Posvet je nudil obilo priložnosti za strokovne izmenjave in zasebna druženja, zato verjame, da je poglobil zavezanost naši stroki. K temu je prispevalo tudi omizje s predstavniki MŠŠ, na katerem so bila obravnavana aktualna specifična pa tudi sistemska vprašanja udeležencev. Ni manjkalo kritike, ob tem se je okrepil občutek, da lahko le s skupnimi močmi presežemo negotove čase, ki so pred nami.

Na Andragoškem centru v okviru načrta dela za leto 2012 že razmišljamo o naslednjem Letnem posvetu. Zahvaljujemo se udeležencem za pobude v evalvacijskih vprašalnikih, z veseljem jih bomo sprejemali in uresničevali tudi v prihodnje.

Mag. Zvonka Pangerc Pahernik (zvonka.pangerc@acs.si), ACS

PRIZNANJE NA 6. SLOVENSKEM FORUMU INOVACIJ ZNANIMA STROKOVNJAKINJAMA DUŠANI FINDEISEN IN ANI KRAJNC

*Ko zaslutimo težavo ali novo potrebo, pričnemo brskati po vseh škatlah s teoretskim in izkustvenim orodjem... tudi to je inovativnost
Ljubljana, 22. do 23. november 20011*

Na 6. Slovenskem forumu inovacij na gospodarskem razstavišču v Ljubljani sta v kategoriji inovatorjev posameznikov **Dušana Findeisen in Ana Krajnc** prejeli **priznanje Javne agencije za znanost in gospodarstvo**. Zakaj? Zato, ker sta verjeli, da se mora človek razvijati, dokler živi, in da mu nihče te pravice ne more odvzeti.

Dušana Findeisen, takrat profesorica francoskega jezika, se je leta 1984 ukvarjala z razvojem jezikovnih programov. Po analiziranih govornih potrebah za različne skupine, denimo gradbene inženirje, politike, znanstvenike, menedžerje, tehnologe idr. je vsakič razvila poseben program tako, da jih je pred tem spremljala pri delu, jih opazovala, analizirala njihove delovne funkcije in proizvodne funkcije in z njimi povezana govorna dejanja in namene (pri tem si je pomagala s Fordovo analizo delovnih kretenj in funkcij, tudi z deli Ivana Bertona ipd). Nekega dne se je domislila, da bi bilo lahko v jezikovnem izobraževanju več kulture (umetnosti, književnosti, kulture prehranjevanja, tehniške kulture, filozofije, itd), česar zaposleni odrasli, ki so se prihajali učiti tujih jezikov v Center za jezikovno izobraževanje, niso hoteli. In tako je pomislila na starejše.

Zamisel je bila v vseh pogledih inovativna. Sprožila je veliko nenehnega učenja in iskanja. Nastalo je eno prvih izobraževanj za življenje (ne za delo!) za starejše, na temelju Dušaninega prostovoljnega dela, ob sodelovanju medijev, ki jih je pritegnila. Literature ni bilo, ameriške literature ni hotela uporabljati. Slutila je namreč, da gre za več kot zgolj preživljanje prostega časa, da gre za 'kolektivno osvobajanje starejših od družbenih spon' kot pravi temu danes. Zato je bilo pomembno opazovati, opazovati, opazovati, sklepati, zapisovati. Iz delcev doživetega in tako pridobljenih spoznanj graditi teze, posplošitve in kasnejšo teorijo in iz empiričnega znanja svojih študentov graditi skupaj z njimi organizacijsko in pravno podlago **Šole za tretje življenjsko obdobje**. Pomembno je bilo vzpostaviti stike z vsemi, ki so se kakorkoli ukvarjali bodisi z izobraževanjem odraslih, bodisi s starejšimi (prof. Bogdan Leskovic, prof. Bojan Acetto, prof. dr. Ana Krajnc, itd. Mirjam Belič direktorica Doma starejših Bežigrad v Ljubljani, tudi z Zvezo upokojujencev).

Srečanje s **prof. dr. Ano Krajnc** je bilo odločilno, pomembna je bila pripravljenost Andragoškega društva Slovenije, da ustanovi Sekcijo za izobraževanje starejših in pripravi podlago, pravni okvir za nastanek Univerze za tretje življenjsko obdobje. Ana Krajnc, andragoginja, je postavila prve programe za usposabljanje potencialnih mentorjev, ZPIZS nekaj malega denarja za začetek, druga finančna sredstva sta ustanoviteljici darovali sami. Prvi časopis **Dogajanja** sta sami noč za nočjo ciklostirali... skupaj s somišljeniki sta opravili vsa mogoča dela... Inovativnost pa pomeni tudi biti pripravljen na spremembe, dosežke, razočaranja.

V nekdanjo Federativno republiko Jugoslavijo sta torej Dušana Findeisen in Ana Krajnc uvedli do takrat nepoznano izobraževanje za tretje življenjsko obdobje in ga raziskovalno spremljali. Izobraževali sta potencialne voditelje novih univerz, postavili temelje medgeneracijskemu prostovoljstvu, razvili celostni model, imenovan Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje, razvili njena načela in oblikovali njeno družbeno poslanstvo. Skupaj s sodelavci sta ustvarili pravno in organizacijsko podlago te danes velike neprofitne nevladne organizacije.

Z njimi sta nenehno razvijali tudi številne inovativne prakse izobraževanja starejših in njihovega delovanja: Mrežo kulturnih mediatorjev v sodelovanju z javnimi ustanovami, mrežo Znaš, nauči drugega za medsebojno računalniško opismenjevanje starejših in druge oblike darovanja znanja, tudi v sodelovanju z gospodarskimi podjetji, učno bazo za študente fakultet, specialno knjižnico, integrirano svetovanje za dejavno staranje, številne izobraževalne programe, objavljali sta periodične in druge publikacije. Slovenska UTŽO (45 univerz) je ustvarila tudi več sto novih pogodbenih delovnih mest (in obilico prostovoljstva) na povsem novem neprofitnem področju. Danes se po statistikah EUROSTAT Slovenija po udeležbi starejših v izobraževanju uvršča na drugo mesto med osemnajstimi državami EU, kjer takšno izobraževanje obstaja.

Senka Ciuha

NOVIČKE IZ EVROPSKE KOMISIJE

Svet Evrope je 28. novembra 2011 sprejel Evropsko agendo za učenje odraslih (**European Agenda for Adult Learning**), ki konsolidira politiko učenja odraslih v skladu s štirimi strateškimi cilji 'ET2020' (Education and Training 2020) in predstavlja okvir za evropsko sodelovanje in politiko izobraževanja in usposabljanja. Namen Agende, ki temelji na dosežkih **Akcijskega načrta za Učenje odraslih** (2008 - 2010), je omogočiti odraslim, da vse življenje razvijajo in povečujejo svoje spretnosti in kompetence. S tem dokumentom naj bi se zaokrožile obstoječe iniciative na področju šolskega izobraževanja [visokošolskega (Bolonjski proces) in poklicnega izobraževanja ter usposabljanja (Kopenhagenski proces)].

Tako kot vsi dokumenti je Agenda namenjena predvsem vladam in vladnim agencijam, da sprejmejo ustrezne korake, ki bi pospeševali področje učenja odraslih v njihovih državah. S tega vidika bo **Evropska agenda za učenje odraslih** v bodoče predstavljala podlago za aktivnosti in politiko skupnosti na evropski ravni. V skladu s tem bodo tudi postavljene prioritete na področju učenja odraslih v okviru programov izobraževanja in usposabljanja, kar v tem trenutku pomeni program **Grundtvig** in **'Erasmus za vse'**, ko bo uveden, namesto dosedanjega programa Vseživljenjsko učenje.

Več informacij na naslovu Sveta Evrope:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/126392.pdf⁸

Program **'Erasmus za vse'** bo v veljavi šest let (2014-2020) in bo nadomestil sedanjí program **'Vseživljenjsko učenje'**, ki se bo zaključil leta 2013, vključno z vsemi njegovimi podprogrami, kot so Grundtvig in Mladina v akciji. Predlog programa je komisija že predstavila in ga posredovala Svetu Evrope in Evropskemu parlamentu, ki ga bosta obravnavala tako z vsebinskega kot s finančnega vidika⁹.

Program naj bi po mnenju komisije, pomembno vplival na učenje odraslih. Poudarjajo predvsem tole:

⁸ Klik na consilium in potem na press release. Ni nujno, da bo dokument dostopen, saj je toliko sporočil za javnost, da verjetno zastarajo v dveh do treh dneh.

⁹ Razprava se je o njem začela že pred nekaj leti. Izobraževalci odraslih tega programa niso bili pripravljene sprejeti, saj je za njih to pomenilo (kar se bo verjetno tudi zgodilo) izgubo programa Grundtvig in s tem sredstev za splošno neformalno izobraževanje odraslih. EAEA (Evropska zveza za izobraževanje odraslih) je vodila pravo kampanjo v podporo programu Vseživljenjsko učenje, vendar, kot je videti, brez uspeha. Tu bi bilo mogoče še intervenirati, če program ne odraža naših pričakovanj. Možnost za intervencijo so naši poslanci v Evropskem parlamentu.

- **'Erasmus za vse'** bo še naprej podpiral vsa ključna področja učenja in usposabljanja, bodisi ne-poklicno učenje odraslih (kot je definirano v obstoječem programu Vseživljenjsko učenje: formalno, neformalno in priložnostno (informalno) učenje odraslih), bodisi nadaljnje poklicno usposabljanje,
- komisija predlaga povečan obseg proračuna za program kot celote. V tem sklopu tudi bolj specifično za ne-poklicno učenje odraslih¹⁰,
- struktura programa ne bo več sledila posameznim večjim izobraževalnim sklopom, temveč vrstam dejavnosti: **mobilnost** (v primeru učenja odraslih bo to mobilnost osebja v izobraževanju odraslih), **sodelovanje** med posameznimi organizacijami, da bi spodbudili inovacije in izboljševali kvaliteto ponudbe ter podpora razvojni **politiki in reformam**,
- vse navedeno pomeni, da dozdajšnji sektorski programi ne bodo ostali takšni kot so, zaradi lažjega sporazumevanja bo mogoče še naprej uporabljati oznake, ki se nanašajo na sedanje sektorske programe, vključno z **'Erasmus-Training'**, ko se bodo uporabniki sklicevali na aktivnosti, ki jih podpirajo programi Leonardo da Vinci in Grundtvig.

Več informacij o predlogu na naslovu:

http://ec.europa.eu/education/erasmus-for-all/index_en.htm

Dr. Vida A. Mohorčič Špolar (vida.mohorcic-spolar@guest.arnes.si)

ADEES, E-glasilo Andragoškega društva Slovenije

Uredniški odbor: dr. Zoran Jelenc, Borka Kucler, mag. Darja Zorko Mencin (odgovorna urednica)

darja.zorko@gmail.com, mag. Marija Velikonja (urednica) marija.velikonja@t-2.net

Oblikovanje naslovnice: Irena Hlede

¹⁰ Tu je potrebno videti finančni razrez. Na tej podlagi je mogoče oceniti, kolikšno prednost ima splošno, ne-poklicno učenje odraslih.